

Náš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsak torek in petek: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vpisane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v. Pošilja se tudi „Slov. Gospodinja“ posebej.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglasi se računajo tritopna petit-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Tretji shod slovenskih klerikalcev. — Reformirajmo se! — Štajersko: Razno. — Koroško: Razno. — Primorsko: Razno. — Kranjsko: Stara pesem. Razno. — Raznoterosti. Podlistek: Ivan Cankar: Nina. — Žena in socializem.

Tretji shod slovenskih klerikalcev.

Pod naslovom tretji slovenski katoliški shod uprizore kranjski klerikalci v prihodnjih dneh v Ljubljani shod, ki so nanj deloma vabili deloma komandirali svoje privrženec z vseh slovenskih dežela.

Kakor drugim tako tudi klerikalcem ne kratimo pravice, shajati se, kedar in kolikor se jim zljubi. Tudi jim priznavamo pravico, da razpravljajo na svojih shodih svoje politične in nepolitične zadeve svobodno in nemoteno. Poslužujejo se s tem le svojih državljanskih pravic, ki od njih želimo, da bi bile še bolj svobodne kakor so danes in da bi enako veljale za klerikalne kakor za vse druge državljane.

Ali, proti čemur odločno protestujemo, je, da se taki shodi odevajo v plašč katoliške vere. To je blasfemija. Vsa naša klerikalna politika se vodi v znamenju vere. Kdor se ne bori za nadoblast duhovščine v politiki — in to je bistvo klerikalizma — tega proglasijo — brezali protivercem. Kandidat katolik, ki nastopa proti klerikalnemu kandidatu, je odpadnik katoliške cerkve. Spovednico, leco in Najsvetejše pošiljajo v boj za svoje kandidate proti nasprotnemu, ki ga je tudi krst bil sprejel v katoliško cerkev. Ves čas njegovega življenja ga je ta varovala kakor svojega člana podelivši mu ostale svoje zakramente; in morda je v istem hipu zavžival meso in kri Gospodovo, ko je katoliški duhovnik po naročilu škofovem pri-

nesel na oltar monštranco z Najsvetejšim, ki naj pomaga premagati v političnem boju onega, ki pravkar kleči pred mizo Gospodovo. Tako se igra naša klerikalna duhovščina z najsvetejšimi našimi čutili. Nevarna igra! Podobni so igralcu, ki konča igro z obupnim klicem „va banque.“ Res, ako je kaj kazni božje, tedaj mora zadeti one ljudi, ki na tako surov način teptajo v blato vero in verska naša čutila; zakaj božja zapoved pravi: „ne imenuj po nemarnem božjega imena“, oni pa Boga in vero celo prodajajo kakor prodaja žid svoje malovredno blago. Kdo da več? Le mislimo na slučaj, da je vzlic spovednici, leci in tudi vzlic Najsvetejšemu zmagal protiklerikalni kandidat. V očeh preprostega ljudstva, ki ste mu na ta način zmedli pojme o veri in klerikalizmu, mora vrednost onih verskih pripomočkov pasti za 100 odstotkov, morajo se mu vzbuditi dvomi — potem pa gorje vam. A skrajna ogorčenost se nas poloteva zategadelj, ker ste na tako brezstidni način ljudstvu ubili vero, pogazili v blato ono čustvo, ki zavzema v srcu preprostega človeka največ prostora.

V znamenju katoliške vere vabite tudi na shod v Ljubljani. Posvetovati se hočete v imenu Kristusovem, kako boste uravnali svoje vojskino pravo proti bratom iz lastnega naroda, proti boljšim katolikom kakor je večina izmed vas. Storit hočete to vzlic temu, da vam je znano načelo Kristusovo: „mir bodi med vami“ in „ljubite se med seboj“! Kdor pa vedoma in v slabi veri stori slabo dejanje, je zločinec.

Zlorabiti — v najhujšem pomenu besede — hočete zopet vero in krščanska načela. Proti tej zlorabi gre v prvi vrsti naš boj. Naj politikuje duhovnik, naj nastopa kakor agitator ali kandidat, toda za Boga naj tega ne stori v imenu vere ter z Najsvetejšim v rokah! Ker

smo toliko svobodoljubni, zapišemo na svoj prapor eno prvih naših zapovedij: vsako zlorabo verskega čuta nisamo obsojati, ampak s postavnimi določbami preprečiti. Naj o tem resno premišljuje slovenski katoliški shod, kakor tudi o tem, da naj verska načela goji edino le cerkev, ki naj vsled tega vero ne spravlja v zvezo z javnimi posli. Naravna posledica temu je ločitev cerkve od države. Hvaležna naloga za katoliški shod bi tudi bila, kako odpraviti ono nevredno beračenje, ki je imenujemo: bera; kako zagotoviti eksistenco nižji duhovščini, zato pa rešiti bogastva višjo duhovščino. In če se že shod imenuje „slovenski“, tedaj bi našel gotovo prijazen odmev predlog, da naj se vse nepremično cerkveno premoženje sekularizuje to je spravi v denar ter ta porabi na korist narodu slovenskemu.

Prepričani smo seveda, da tak predlog ne najde milosti. Zato tudi brez pridržka protestujemo proti temu, da se shod nazivlje „slovenski.“ Profanacija je to poštenega slovenskega imena in le vada za čim večjo vdeležbo iz slovenskih dežela. Pristnik klerikalcev še nikdar ni bil dober narodnjak. Zakaj ne, o tem glej Mahničev poduk v Rimskem katoliku. In če bi prej tega ne vedeli, poduči nas vdeležba škofa Nagla iz Trsta. Ta nemško-rimski potentat, ki iz dna srca sovraži vse, kar je slovansko, da bi hodil na slovenski katoliški shod? Kdo naj bi to verjel? In Napotnik? Še — Kahna je treba priklicati v Ljubljano, da bo stvar bolj jasna. Na zadnjem katoliškem shodu proštu Einspielerju iz Celovca celo resolucij za slovensko koroško šolo niso pustili predlagati. Slovenski bo tudi sedanji shod le toliko, v kolikor ne bode rušil načel internacionalnega katolicizma, prav klerikalizma.

Ivan Cankar: Nina.

Založil L. Schwentner. V Ljubljani 1906.

Še kedar sem dobil kako Cankarjevo delo v roke in počel brati, nikoli se mi še ni pripetilo, da bi razrezaval knjigo od poglavja do poglavja, da bi prestajal z berilom, in da bi me čitanje tako utrujalo, kakor pri Nini. Da, še več — odložil sem knjigo po več dnij, pričel zopet čitati, prečital jo siloma dvakrat — a na jasnem si še vedno nisem.

Cankar se ima glede svojih zmag več kot vsak drugi beletrist slovenski zahvaliti svojemu briljantnemu slogu; dosti manj že vpliva na pretežno večino slovenskega boročega občinstva posebni način umetniškega stvarjenja njegovega. Bralca spravi z muziko svojih nevezanih granesov, z meglenimi barvami svojega slikanja, in gorkoto svojih nenadomestljivih besedij v nekako omotico, v nekake sanje, in ž njimi v svojo popolno oblast.

Reklo bi se torej lahko, da niso braleci pristopni sugestijam in hipnozi Cankarjeve umetnosti. Cankar sam se rad postavlja na to stališče; seveda formulira to svoje spoznanje v drugih, morda zanj upravičenih, gotovo pa za

večino bralcev ne uprav laskavih in tudi krivičnih sodbah. Cankar se navdušuje za kralje v capah, — to stoji —. On je in ostane aristokrat, pa naj tudi v čudnih trenutkih vara ali sebe ali druge o svoji pravi duši.

Tudi Nino je pisal mehkosrčen, ljubezni poln, z vsem svetom in samim seboj razpal, zagrenjen, nesrečen aristokrat. Posamezne besede, stavke in odstavke razumemo, ker jih še čutimo za umetnikom, ali celote ne umejemo. Tako daleč je od nas vse to čuvstveno življenje, da njegovemu razvoju in njegovim valovom, njegovim solnčnim višinam in groze polnim brezdnom ne moremo slediti. Tuintam pokaže se ti drobna sličica iz megle, raste in dobiva oblike, zdi se ti znana, — kar se raztržejo obrisi, ali zatonejo v mrak, v temo — in potem zopet dolgo ni nič — potem zaznaš zopet lučico v daljavi, bližaj se ji, spoznaš v njej ljube oči, čuješ sladke besede — par stavkov — in zopet si v brezvezdni puščavi, zgubljen v širni dalji, brez kašipota, truden potnik, čegar noge so razbite od spodtikanja ob kamenju, trnju in osatu, čegar glava je pusta, čegar srce je prazno spominov — a tudi hrepenenja.

Kakor hude, težke sanje; kakor tavajoča hoja po nevarnem temnem pragozdu v ugaša-

joči mesečini; kakor težki diliriji s smrtjo se borečega človeka, — tako se čita ta Nina. Kdor jih je skusil, tiste sanje, in hodil tisto pot skozi temni pragozd, poln rjovečih zverin in sikajočih kač, poln pogubonosnih prepadov in prežečih voda, poln strahu in groze in smrti, ta morda čuti — Nino. Tista neskončna zapuščanost in obupanost se oklene njegovega srca, in vendar ga žene naprej, ker se zablišči tuintam v bledem luninem svitu bela skala, peščena draga, katera se mu prikaže in umika v noči, ki ne mara končati, in ki leži kot môra na njem. Z nočjo beži, vije se med divjimi, korak mu motajočimi trtami; med trnjem, ki mu trga kožo; med vejami, ki ga bijejo v obraz; med trsjem, ki mu reže roke, med kamenjem, ki mu je polilo noge z lastno gorko, lepečo krvjo. In ko se zardi jutro na nebu, omaga in pade, onemogel truda, brezzavesten strahu — — — in življenje izginja. — Izginja in se posavlja v nejasnih, mučnih delirijih od njega. To pa je epilog.

Tako nekako se mi je zdelo, da je umevati Cankarjevo najnovejše alegorično delo. Če je hotel s svojim pripovedovanjem, s svojo nejasnostjo Cankar hotoma napraviti tak ali podoben vtisek in drugega nič, potem priznam, da se

Mnogo zla so rodili katoliški shodi na Slovenskem. Na Kranjskem se bje bratomorni boj na nož. Na Štajerskem in Koroškem je klerikalizem, ki so mu škofje in vlada na obeh katoliških shodih dali svoj „approbatum“, prikrit zaveznik germanizacije ter odkrit pristaš narodne mlačnosti.

Toda z zmerjanjem in psovanjem, kakor se je to doslej delalo, ne opravimo proti temu zlu ničesar. Kristus je dejal: „pojte med narode in učite jih“. Učimo narod svoj, prinašajmo mu prosveto, seznanimo z resnico, z vsemi pridobitvami znanosti in vede. Privadimo ga samostojno misliti, dajmo mu krepkih značajev, resnih, odločnih in delavnih mož. Tak narod bo zmožen, da se okrepi v svojem gospodarstvu. Temu pa sledi samo po sebi politična — samostalnost.

Reformirajmo se!

Strankarski boj pri nas pa ni škodljiv samo s kulturnopolitičnega stališča, škodljiv je še v veliko večji meri z ozirom na naše narodnogospodarske razmere, ki so pri nas še do malega v povojih. Sicer je še ves slovenski narod v povojih: vsa naša inteligenca se posebno pa ženstvo, vsi srednji sloji, posebno pa naše priprosto ljudstvo, ki pa pač ni samo temu krivo, nego krivda leži v zavoženem strankarskem boju napredne stranke, ki zbog svoje slabe politike priprosto ljudstvo, ki je že od narave konservativno, sili nazadnjaštvu — klerikalizmu v naročje. Boj proti nazadnjaštvu, uničenje klerikalizma je prvi pogoj k politično kulturni in narodni gospodarski izobrazbi ljudstva. Ali ta boj se ne sme biti brezmiselnost... sicer več škoduje, kot pa koristi, kar pri nas žalibog vsak dan opazujemo.

Naše stranke raztezajo v boju za zmago in obstanek svoj delokrog tudi na narodnogospodarsko polje. Stranke ne stremijo le po tem, pridobiti si somišljenikov s časopisjem, s shodi, z agitacijami, poslužujejo se poleg teh rekel bi teoretičnih sredstev tudi zgolj praktičnih (namreč za njih strankine interese — a ne za interese družbe). Snujejo razna konsumna društva, posojilnice, mlekarne itd., češ mi ne govorimo samo, mi hočemo tudi pomagati kmetu dejansko. In kmet jim verjame, ker on pač ne ve, da so vse te narodnogospodarske naredbe z malimi izjemami le limanice, nastavljene od brezvestnih strank, izmed katerih se posebno odlikuje klerikalna. Stari liberalni stranki se tega ne more očitati, ker v izbiranju bojnih sredstev ni posegala na narodnogospodarsko polje...

Vse te narodnogospodarske organizacije, ki so bile zasnovane v propagando političnih idej in ne iz naravne potrebe, bazirajo vse kot take na slabi podlagi. Vodijo jih gospodarsko prav malo ali pa največkrat prav nič izkušeni možje, kojim je poleg drugih slabosti, največ do

mu je to povsem posrečilo. Saj je Cankar največji zagovornik „štimunge“ v umetnosti, ki mu je vse. Dasi pripovednik ni bil Cankar nikoli epik, ampak v vseh svojih pripovednih delih — lirik najčistejše vrste.

A če je tudi Cankar dosegel svoj konečni namen — nikakor se ne morem sprijazniti z nejasnostjo njegove Nine. Cankar sploh nikoli ni trpel na izobilju jasnosti — a v Nini je znatno prekosil samega sebe. Vsebine niti posameznih „noči“ bi ne bilo lahko podati, tem manj cellega spisa.

Cankar ima med Slovenci nekaj stotin broječo številce privržencev in bralcev. Ni mu na tem, da se to število pomnoži, četudi bi bilo to želeli. In vendar bodi umetnost taka, kakor solnce, na katerem se greje cel svet, in ne kakor svetlobni efekt, kateremu se lahko divi samo neznaten krog odlikovancev. Tudi to ni res, da bi ravno ljudstvo moralo hoditi k umetniku; naj tudi on pride k ljudem in med ljudi. To bi želel uprav Cankarju — naj bo prepričan, da ne bo zanj nobena sramota, če se popularizira. Da ni in ne bo literaren demagog nikoli, to še vedno vemo.

„Nino“ pa je Cankarjev lastni krog odklonil. Naša „Cankar-Gemeinde“ se je pri Nini

tega, da polnijo svoje globoke žepe. Posledice so vsakdanji gospodarski polomi. Glasilo klerikalne stranke na goriškem „Gorica“ sama priznava in potrjuje ta dejstva (Glej „Naš List“, št. 40. O zadevi konsumnih društev na Slovenskem.)

S tem pa še ni rečeno, da so konsumna društva, posojilnice itd. škodljive. Nikakor ne — ravno nasprotno. Ali če hočejo imeti društveniki od njih koristi, morajo biti zasnovane kot naravno potrebne gospodarske organizacije na podlagi narodnega gospodarstva. Voditi jih ne smejo kaplani ali mežnarji, voditi jih mora mož, ki se nato razume in ima teoretične in praktične sposobnosti. Pri nas pa se tega ne upošteva — in naposled se to skoro ne more upoštevati, ker primanjkuje narodnogospodarsko izobraženih mož. Žalibog, da se ravno gospodarstvo, trgovina, industrija — tako malo upošteva, povsod drugod silijo mlade moči, le tja ne, kjer bi jih potrebovali. Kaj nam bo koristil ves naš učen svet s svojimi praznimi teorijami. Naša mladina ima vse premalo interesa za praktično življenje — sicer tega ni ravno mladina sama kriva, krivda je pri naših starih, ki se ne zmenijo, kadar se enkrat osigurajo, ne za to, ne za ono, kvečjem da jo še ovirajo. „Delajte kot smo mi“... jim pravijo blagohotno, ali ne povedo pa nič. Če pa hoče mladina sama kaj započeti, takoj so stari nad njimi... Ali, gospoda, dolgo ne bo šlo to dalje.

Glavni vzrok, da je vse naše narodno gospodarstvo še v povojih, da nima naše ljudstvo in naš naraščaj nikakega zanimanja in smisla za praktično življenje, leži v brezmejno slabo urejevanem časopisju. Zahteva, ki se jo goji od dobrih časopisov, je, da dá svojim čitateljem dober, a kratek pregled o svetovni politiki, da jih seznani z vsemi važnejšimi vprašanji in novicami domačih in tujih krajev s kulturnopolitičnega in narodnogospodarskega stališča. Dobri časopisi bi morali biti branitelji interesov svojih bralcev, njih učitelji in voditelji; naši pa so le branitelji zasebnih interesov gotovih gospodov in vse prej kot pa učitelji in voditelji ljudstva. Uvodni članki so določeni z malimi izjemami politično strankarskim in politično osebnim polemikam. Slovenski Narod prinese včasih res kak dober članek o skupnih narodnih ali stanovskih interesih, ali to bolj redkokdaj. Slovenec pa rad boleha na raznih enciklikah glede Francije itd. — Potem imajo kratek svetovni politični položaj, kot je bil morda pred nekaj tedni, dalje slede po cele kolone dolgi dopisi, bolje rečeno osebne polemike iz raznih krajev (Osvald je glavni junak v naših dveh dnevnikih.) Za temi dopisi so dnevne novice, zopet po največ osebno polemični značaj, in po vzgledu scandaleuse cronicle ali po domače rečeno, na način starih klepetavih branjev. Ali za ljudstvo važnih člankov in notic iščemo zaman. Naše

tako skrčila, kakor število tistih pravičnih v Sodomi — in Gomori. Niti pet jih ni, ki bi jo razumeli. Umejo jo morda boljše njegovi Dunajski prijatelji, ki žive v vednem stiku s pisateljem samim — mi si želimo samo to, da bi nam Cankar zopet napisal kaj takega, kar je vsaj tolike umetniške vrednosti, kakor „Nina“ — in kar bomo širok vse Slovenske pozdravili s pristržno radostjo in ponosom vsi — povest kakor je ona — „Na klancu“. Dr. Ivan Robida.

Žena in socializem.

Spisal Avgustin Bebel.

Žena v preteklosti.

(Dalje)

Preobrat vsega trgovskega prometa, ki je nastal vsled odkritja Amerike in morske poti v vzhodno Indijo itd. specielno za Nemško, to je bil povod veliki reakciji na socialnem polju. Nemška je prestala biti središče evropskega prometa in trgovine. Španija, Portugalska, Holandska in Anglija so prevzele enazadruvo vodilno mesto in zadnja jo je obdržala do danes. Nemška obrt in trgovina je prišla do propadanja. Obenem je razdrla verska reformacija

ljudstvo pač ne potrebuje one umazane polemike, polemike ga ne bodo rešile iz njegovega žalostnega stanja — one le uničujejo naše ljudstvo moralno. Mislite, da so listi res za oni pač zelo majhni del vam slepo udanih somišljenikov, ki se zanimajo za vaše polemike. Ljudstvo hoče imeti oziroma naj ima koristi od časopisov, ali kako naj jih ima, ko se prav nič ne razpravlja stvarno o aktualnih vprašanjih, ne glede gospodarstva ali industrije, trgovine ali pa o drugih splošno podučnih in koristnih stvareh. Kadar prinese veter v našo politiko važno aktualno vprašanje, se pač polemizira od strani obeh strank... ne razpravlja se pa o njej nikdar stvarno. Ljudstvo nima potem o vsej stvari prav nobenega pojma in ne ve o njem ničesar drugega kot da se dotična stvar ne strinja z idejami njihove stranke. Tako se je godilo glede zakonske reforme, ki jo ni ne eden ne drugi list objektivno, stvarno razjasnil svojim bralcem; ena stranka se je za njo brez posebnih komentarjev zavzemala, druga pa jo ogorčeno zavračala — pri tem pa sta psovali obe stranki ena drugo. Rad bi pač poznal one, ki žive samo od naših listov, koliko pojma so imeli o vsej stvari. Iz lastnih izkušenj vem, da so bili ljudje popolnoma konfuzni — posebno če so čitali oba lista. Tako bi navedel lahko še obilo drugih primerov, ali omejiti se hočem le na ta zadnji slučaj.

Naši listi so polni vsakovrstnih novic, ki dostikrat prej spadajo v navadne revolver-žurnale, ne pa v liste, ki so največji slovenski časopisi. Seveda temu se niti čuditi ni, kdor ima količkaj pojma, kako se taki listi urejujejo. List urejevati ni lahko — pri tem je treba veliko misliti, in ker se pri nas tako malo misli, ker sede v uredništvih ljudje, ki so tako malo izobraženi... zato so pač tudi listi taki, da je včasih res naravnost škandalozno in imajo naši dnevnikarji popolnoma značaj lokalnih tedenskih listov. Tu bi bilo pač nujno potrebno, da dotični faktorji malo posežejo v to zelo resno vprašanje in urede te tako nazadnjaško urejevane liste tako, da bi imeli res pomen za našo vseobčo javnost.

Reformirajte časopise — ali pred vsem se reformirajte same sebe! To je zahteva napredujočega časa. Reformirajte časopise, ker vedite, da je to tudi znanost, ki pa v naši nazadnjaški Avstriji še ni zadobila tega pomena. Upajmo, da se to tudi zgodi, ko se liberalna stranka korenito reformira o priliki jesenske revizije svojega programa. (Dalje prih.)

Štajersko.

Dr. Jankovič je dobil pri deželnozborski volitvi 820; njegov protikandidat g. Kunej kot kandidat neodvisnih slovenskih kmetov pa 560 glasov. Svojim očem ne

politično narodno jednoto. Reformacija je postala plašč, pod katerim so se skušali nemški knezi otresti cesarjeve moči. Na drugi strani je podjarmilo knežstvo plemsko moč in podpiralo, da je ta cilj lažje doseglo, mesta. Tudi se je podvrglo mnogo mest v očičled vedno slabšim časom, vladi knezov. Ali posledice so bile konečno te, da je stavilo meščanstvo prestrašeno vsled ekonomičnega nazadovanja v svoji obrti, vedno večje zahteve, da bi se zavarovalo proti neljubi konkurenci. Okostenelost razmer je naraščala in s tem tudi obubožanje.

V daljnem razvoju je imela reformacija skrb povzročavati verske boje in preganjanja — seveda le, da je prikrivala politične in ekonomske namene knezov — ki so divjala v Nemčiji s presledkih dalj kot jedno stoletje in končala s popolno onemoglostjo ob koncu 30letne vojne l. 1648. Nemška je postala ogromno polje mrličev in razvalin, cele dežele in province so bile opustošene, na stotine mest, na tisoče vasi deloma ali pa popolnoma požgane, velikn jih je od tedaj tudi popolnoma izginilo za vedno iz površja. V drugih krajih je prebivalstvo padlo na tretji, četrti, peti, celo na osmi in deveti del. To je veljalo n. pr. za mesta kot Norinberg in za celo Frankovsko.. In sedaj v tej skrajni sili

moremo verjeti, ko zvemo tako visoko število protiklerikalnih glasov. Vsa čast slovenskim štajerskim kmetom. Brez nasilstev so postavili na volišče 560 odločnih nezavisnih slovenskih mož, ki tisočkrat odtehtajo onih 260 glasov razlike, onih zapeljanih, z vsemi duhovščini pristojnimi sredstvi na volišče prignanih revežev. Na Štajerskem bo kmalu — dan!

Osebnosti. Glavnim davkarjem v Celju je imenovan Leopold Hasenbüchel, doslej na enakem mestu v Lipnici.

O neznostih poštnih razmerah je interpeliral državni poslanec g. dr. Korošec trgovskega ministra.

Društvo slov. zdravnikov v Celju. Dne 12. t. m. se je vršil v Celju ustanovni zbor „Društva slov. zdravnikov.“ Da je bila ustanovitev tega društva že živa potreba, pokazala je velika udeležba, kajti prihiteli so od vseh strani slov. zdravniki, da izrazijo na ta način svoje veliko zanimanje za novo društvo, ki bi naj vršilo svojo lepo nalogo v stanovskem in narodnem oziru.

Hudo neurje. Zadnji četrtek je po celjski okolici razsajala strašna nevihta s točo, ki je hudo pobila. Gromelo in treskalo je skoraj nepretrgoma od 1. do 4. ure popoldan. Treščilo je v Marovškov vinograd na Starem gradu in zažgalo viničarijo. Prišla je celjska požarna bramba kmalu, ali orodja zlasti brizgalne niso mogli spraviti do ognja. Vendar se jim je posrečilo rešiti vinsko klet in sosedne predmete. — Marovškovo poslopje, ki je pogorelo, je bilo staro nad 300 let, in ker se mu ta čas ni zgodila nobena nesreča, ga posestnik ni zavaroval. Zato ima zelo obudno škodo. Samo stiskalnica je bila vredna nad 600 K, pa je vsa razdejana in skvarjena. — Drugi dan, v petek, je hudo vreme prišlo nad Dobrno in Lemberg. Tam je pa največ škode napravila toča, ki je padala v debelosti kurjih jajc. Vse je razklestila. V soboto se je neurje preselilo proti Sv. Emi, kjer je poleg drugih nesreč blisk zažgal poslopje posestnika Kolenca. Pogorelo je dal.

Bralno društvo v Pišecah priredi dne 26. avgusta gledališko predstavo (Finžgarjevega) „Divji Lovec“ in po igri prosto zabavo v gostilni g. J. Iljaž s sodelovanjem narodne godbe. Začetek predstave ob 4. uri popoldan. Vstopnina: 80 vinarjev, stojišče 40 vin.

Ogledovanje živine v okraju Celje se vrši v soboto, 1. septembra t. l. v Celju na mestnem sejmišču blizu klavnice; začne se ob 8. uri zjutraj. Ker tvori celjski okraj muredolsko plemo, poleg tega se pa licencirajo tudi biki — polutniki muredolskega plemena, križani z domačim enobarvnim plemenom, pri katerih se kažejo znaki muredolcev — dovoljeno je darila priznati čistokrvnim muredolcem, oziroma polutnikom spodaj imenovanih plemen, kateri imajo stalno stanje v celjskem sodnijskem okraju.

so prišli, da bi čim prej te neobljudene kraje zopet obljudili do drastičnega sredstva, dovolili so izjemno možu dve ženi. Moške je vojna uničila, žen je bilo v izobilici.

14. februarja 1650 je sklenil frankovski okrožni svet v Norinbergu, „da se ne sme jemati moške izpod 60 leti v samostan“; nadalje je zapovedal „poženiti se onim duhovnikom, ki niso redovniki ali pa niso na zavodih kanoniki“. „K temu naj bode vsakemu možku dovoljeno poročiti dve ženi: pri temu pa vse in vsakega možkega spomniti in tudi na propovednicah resno opozoriti, se zadržati tako v tem, da se popolnoma in s potrebno diskrepcijo in skrbno potruditi, da on kot zakonski mož, ki sta mu bile dovoljeni dve ženi, obe zakonski ženi ne preskrbi samo z vsem potrebnim, nego tudi prepreči med njima vsako nevoljo.“

Vidi se, da se je govorilo tedaj odkrito na prižnicah o stvareh, čez katere se danes pokriva skrivnostni plašč. Ali stala ni samo trgovina. Trgovina in obrt sta bila v teh dolgih časih popolnoma uničena in sta se še le po malem zopet okrepila. Veliki del prebivalcev je posurovel in bil demoraliziran, odvajen vsakega rednega delovanja. Če so bili med vojnami ro-

živali izven celjskega okraja se ne bodo pristale k ogledovanju. Za ta ogled določeno je 650 K državnih, 400 K deželnih in 600 K okrajnih daril.

Živinski promet iz Štajerske na Hrvaško. Zaradi rudeče bolezni je prepovedan uvoz svinj iz občin Laže, Padeški vrh v okraju Konjice, iz občin Slabotinci in Moravci v okraju Ljutomer ter iz občine Velenje.

Dve železnični progi. Ob svojem času se je ne malo govorilo o železnici Dunaj-Novi. Ta bi vozila z Dunaja skozi Fehring-Radgono-Ljutomer-Ormož dalje proti jugu do kraja Novi. Prostor za tir so l. 1872. že merili. In pri tem je ostalo, delo se ni izvršilo. Pred desetletjem so pa iz Spilfelda potegnili železno cesto do Radgone in pa Ljutomera. Sedaj se ti dve imeni pogosto čujeta. Radgona in Ptuj. Radgona si želi železnice proti Ptuj, a Ljutomer v Ormož. Za „Radgono“ bi nova proga sedanjo Spielfeld-Radgona-Ljutomer zapustila pri kraju Poreklja in bi se vila med vinogradnimi goricami skozi Ptuj v Rogatec. Za „Ljutomer“ bi se pa železnica podaljšala od kolodvora, cesta bi se okoli pokopališča zasukala v Žeravince, ki so književnemu svetu znani po Vrazovih glasih „iz dobrane žeravinske“, nadaljevala bi se vstric okrajne ceste pod Svetinjami do kolodvora v Ormožu. Ta proga bi merila 20 kilometrov in bi stala 1 in pol milijona kron, črta Porekla-Ptuj-Rogatec pa bi bila dolga za 80 do 100 kilometrov in bi potrebovala 12 milijonov kron. Bržčas bomo še iz Ljutomera v Ormož vozili preje, kakor pa iz Radgone v Ptuj.

Koroško.

Slovenci podpirajo Nemce! Tik pod Karavankami je Blaško jezero s slovensko vasjo Blače, kakor je sploh do Zile in Drave še vse slovensko. Toda kako malo zavednosti je v teh Slovencih, se je pokazalo pretečeno nedeljo, ko se je ustanovila podružnica „Südmarke“ ter so v odbor razun par kričavih nemških učiteljev vstopili sami slovenski kmetje, kakor Marčnik, Martinčič, Ažgan, Černut, Čemernjak, Valentinčič itd. Odposlanec osred. društva dr. Hans Hoek, je v svojem govoru poudarjal, da bo ta podružnica sestavljena večinoma iz Slovencev. In zapeljani reveži so pustili govorniku, da se je naravnost norčeval iz njihove omejenosti, ko je rekel, da Nemci ne gredo na pridobivanje, temuč si prizadevajo pridržati le to, kar je bilo nemško, da se ohrani državi nemški značaj. Svoj govor pa je zaključil, da bo podružnica delovala „uns zu Nutz, den Gegnern zu Trutz“.

Gregor Einspieler, doslej župnik v Podklostru, je bil 14. t. m. inštaliran proštom velikovškega kolegijalnega kapitlja in župnikom v Tinjah.

pajoči, nasilni in ubijajoči najemniki, ki so hodili po Nemškem iz enega kota v drugi kot, prijatelja in sovražnika enakomerno izropavali in pokončevali, tako so bili po vojnah neštivilne čete roparjev, beračev in potepuhov, bojazen in strah prebivalcev, in so preprečili in uničili vsako trgovino in promet. Posebno pa so nastopili za ženski spol časi trpljenja. Zaničevanje žene je v teh časih posurovelosti napravilo velik napredek, splošna nedelavnost je njo najbolj prizadela, tisoče žensk se je potikalo jednako postopajočim možkim po cestah in gozdih in so napolnjevale knežne in mestne ubožnice in kaznilnice. K vsem tem trpljenjem pa je prišlo še nasilno izgnanje neštevilnih kmečkih rodbin po svetulačnem plemstvu. Če se je moral poslednji za časa reformacije vedno bolj zatekati k kneževi moči, in ko je prišel vsled dvornih in vojaških služb, v vedno večjo odvisnost od njega, je pač skušal škodo, ki mu jo je prizadajal knez, dvojno ali trojno poravnati z ropanjem kmetijskih posestev. Reformacija je dala knezom zaželjeni povod, prilastiti se bogatega cerkvenega premoženja, s tem da so jemali cerkvi nešteto veliko orolov zemlje. Saksonski deželni knez Avgust n. pr. si je prilastil do konca šestnajstega stoletja nič manj kot tristo

Primorsko.

Kako učinkuje razpad kranjske liberalne drugod? Vesti o vedno večji anarhiji v liberalni stranki na Kranjskem niso izostale brez posledice tudi pri nas na Goriškem in zanimivo je gledati, kako ulogo igra pri tem posestrima Slov. Naroda, naša Soča. Zaveznik dr. Tavčarjev in vodja podružnice kranjskega liberalizma, ali kakor se imenuje stranka oficialmente: narodno-napredna, Andrej Gabršček, knjigar, tiskar, urednik, predsednik nar.-napredne stranke na Goriškem itd. se je nekaj časa potegoval za posestrimsko stranko na Kranjskem in sledil je Slov. Narodu korak za korakom. Kakor so dejali v Ljubljani, tako je prikimala Soča. Ko pa so prihajale žalostne vesti o žalostni usodi slovenske liberalne onstran goriške meje, so polagoma tudi razni ponatisi notic iz Slov. Naroda v Soči izostale. Tako se je zgodilo, da zaveznik ne zine več o zavezniku. Ne brani ga, ne napada, ampak previdno molči. Najbrže sam nobene svoje misli nima in zato tudi ne ve, kaj naj napiše. Ali ni ostalo samo pri Soči. Tudi glavni stebri in opore predsednika narodno-napredne so se začeli spraševati, kaj bi bilo, če bi se potegnili saj malo v stran, če ne že odločno proti Andreju Gabrščku, pod katerega vodstvom ni narodno-napredna na Goriškem ne za las napredovala, ampak se je vse zavozilo, da bi bilo treba več let, preden se zadeve ozdravijo, zlasti pa, ker se gre za podjetja gospodarskega značaja. Kdo je danes še zvest pristaš narodno-napredne na Goriškem, je prav tako nemogoče reči, kakor se ne ve tega na Kranjskem. Mnogo je nezanesljivega, nezadovoljno pa vse, kdor nima ravno od obstoječih razmer kaj posebnih koristi. Želeti bi bilo, da gre z liberalno na Kranjskem i slej tako navzdol, kakor je šlo do zdaj, potem dočakamo prav hitro politično izpremembo i pri nas na Goriškem.

Osebnosti. Poročil se je v Gradišču ob Soči dr. Srečko Kovačič, odvetniški kandidat v Gorici z Julijo Klodičevico pl. Sabladolsko. — Umrl je v Dobravljah na Vipavskem sedmošolec goriške gimnazije Rudolf Hrobat. — V Gorici je umrla gospa Josipina Gasser, soproga Ivana Gasserja, mati namest. tajnika Jos. Gasserja. — V Opatjem selu je umrl posestnik Andrej Jelen.

Črn in umazan izstopi potnik iz vlakov planinske železnice, če se le količkaj dlje pelje. Temu je kriv premog najslabše vrste, katerega se rabi na novi železnici; umaže ta dim največ pri mnogih tunelih, ko so okna v vozovih odprta. Ljudje, ki se pripeljejo v Gorico po novi železnici, vprašajo že na kolodvoru, kje je kakšna kopelj, da se morejo pošteno oprati.

Hudo neurje v Solkanu. Toča brez dežja je vse pobila. Trtje moli gola rebra, sadje leži po tleh: polom, da groznejšega ni mogoče misliti. Najstarejši ljudje ne pomnijo kaj takega.

oralov duhovnega zemljišča¹⁾ in tako kot on, so delali njegovi bratje in bratrance, ostali protestantski knezi, predvsem pa Braniboržani. Plemstvo jih je posnemalo, s tem da so si prilastili kmetij, ki so postale brez gospodarja in prepodili tako proste in talne kmete raz posestev in se obogatili z njihovimi zemljišči. Ponesrečeni kmečki upori so dali za to najboljši povod. Ko se je enkrat posrečil poskus, se ni manjkalo vzrokov, da so nadaljevali nasilni način. S pomočjo vseh mogočnih šikan, preganjanj in pravnih zavijanj, k čemur je pripomoglo tedaj vobče vpeljano rimsko pravo, so kmetom zemljišča po najnižji ceni odkupovali ali pa jih pregnali raz zemlje, da so potem posestva plemstev lahko arondirali. Cele vasi, kmetije, polovice provincij so na ta način zatrli. Tako je bilo, da navedemo nekaj primerov, od 12543 kmetij, ki jih je imela Meklenburška še za časa tridesetletne vojne, leta 1848. samo še 1213. Na Pommerskem je zginilo od leta 1628. naprej čez 12.000 kmetij. Sprememba v kmetijskem gospodarstvu, ki se je izvršila tekom sedemnajstega stoletja, je bil daljni povod te prilastitve kmetij in posebno zadnje ostanke občinskih zemljišč

¹⁾ Johan Janzen: Zgodovina nemškega naroda III. zv.

Kranjsko.

Stara pesem.

Svoj čas se je delalo na to, da se vzame deželni uradnikom pasivna volilna pravica — in res našla se je večina, ki je sprejela v deželnem zboru ta nesramni predlog. Zakonitosti seveda ta sklep ni dosegel, ker ga vlada potrdati ni — mogla. Značilno pa je, kako se je omenjeni predlog svoječasno utemeljeval. Reklo se je namreč, da deželni uradnik lahko dosti več koristi izvršujoč svojo službo, kakor pa kot poslanec.

Tako kritično stališče primeroma zavzema tudi „Slov. Narod“ napram učiteljstvu v svoji polemiki proti „Učiteljskemu Tovarišu“. Po raznih sutisah, katere meče imenovani list slov. učiteljstvu s primerno brezobzirnostjo v obraz, očitajoč mu lenobo, malomarnost, brezbriznost, neupljivost, zanikrnost in nezmožnost v šoli, se ne sramuje povedati, da so bili — (Sl. N. bi rajši zapisal, a si ne upa) — da so učitelji brez vsacega socialnega ugleda. Potem pa jih lepo zapodi iz politike k izobrazbi in v šolo nazaj — ker ondi lahko več koristijo, kakor v politiki — saj izvzemši par belih vran — itak nikjer ne uživajo niti ugleda niti zaupanja ljudstva!

Če tudi ni v učiteljskih vrstah tako kakor bi moralo biti in kakor bi to bilo želeti — (vprašamo: v katerem stanu je to?! —) pa nikakor ni opravičevati tako škandalozno pavšalnega generalizovanja! To presega vse meje! Ako bi liberalna stranka količkaj poznala faktični svoj položaj, bi morala videti, da je po učiteljstvu dana jedino mogoča organizacija vsaki napredni protiklerikalni stranki. Ako se ubije v Slovencih politično še učiteljstvo, kdo pa še ostane? Od liberalne stranke odpada ali je odpadlo sploh že vse po Slovenskem, kar ni v sorodu s prvaki in v dotiki z brezdelno ljubljansko frakarijo — in če sedaj „liberalna misel“ odbije od sebe še učiteljstvo, kaj pa še ostane — par „štamtišov“ po deželi — a še ti so redki, in Ljubljanska nemškutarsko-slovenska trdnjava „pri Roži“ — !

Res, naši liberalci nimajo pojma, kako blizu svojega propada da so, pred katerim jih ne reši in ne more rešiti tudi njih kapital ne, s katerim se pri vsaki priliki bahajo. In kak način polemike proti „Učiteljskem tovarišu“ je oni „Narodov“ uvodnik! Kako smešno, starikavo-otročje stališče zavzema vseskozi ta list! O dr. Tavčarju piše, da se je kot člen dež. šolskega sveta vedno „vojskoval“ za interese učiteljstva, dasi bi imel zastopati „deželne inte-

spremeniti v plemsko posestvo. Vpeljali so takozvano „Koppelwirtschaft“, ki je dovolila v gotovih časih izmenjavo v obdelovanju zemlje. Žitno polje so izpreminjali začasno v pašnike, kar je pospeševalo živinorejo in omogočilo zmanjšanje delavskih moči. Krdelo beračev in postopačev se je množilo in vsled tega je sledil jednemu dekretu deželnega kneza drugi, da bi z najstrožjimi kaznimi zmanjšali število beračev in postopačev.

V mestih ni izgledalo nič bolje kot na deželi. Prej so bile v različnih obrtniških stanovih žene delujoče kot delavke in samostojne podjetnice. Bili so n. pr. ženski krznarji v Frankobrodu in v šlezkih mestih, pekarji v srednjerenskih mestih, izdelovalke grbov in pasov v Kelnu in Štrasburgu, jermenarji v Bremnu, sukarnarji v Frankobrodu, strojarji v Norinbergu, zlatarji v Kelnu²⁾. Žene so vedno bolj odrivali. Odstranitev bahatega katoliškega kulta, od strani protestantizma, je zelo škodovala mnogim obrtim, posebno pa umetni obrti in posebno v teh obrtih so največ delale delavke. In kot je vedno, kadar propada socialno stanje, se poslužujejo ravno nasprotnih sredstev in s tem se napravi še več zlega. Žalostno gospodarsko stanje večina nemških dežela je kazalo že itak decimirano prebivalstvo kot nadobljudenost in privedlo mnogokrat do otežkočene eksistence in prepovedi zakonov.

(Dalje prih.)

²⁾ Dr. Karl Bücher: Žensko vprašanje v srednjem veku.

rese“. Kaki so pa ti, tisti deželni interesi? Morda taki, da ostane par kron v deželni blagajni več, a da se radi tega ubija lahko reveža, kjer koli in kadar koli? To je tisto špisarsko, bedasto stališče, na katerega se postavlja pri nas vse, kar je prestaro pomladiti se, da se vsi interesi zastopajo vedno — z denarjem. Ako je dr. Tavčar zastopal res učiteljske interese, zastopal je v istini deželne. Kajti kdo ima pač največjo korist od „podpiranega“ učiteljstva nego dežela? O dr. Tavčarjevem „zavzemanju“ in „obvarovanju pred zasluženimi“ kaznimi pa rajši nikari ne govorimo; saj je obče znano, da je mož — kako naj se izrazimo — jako pozabljiv, in to ne samo glede učiteljstva, da ga je treba vedno drezati, in da je fakt, da so klerikalci vseskozi svoje ljudi tako podprli, kakor so mogli, da pa dr. Tavčar za razne izmed svojih najvernejših in najagilnejših pristašev ni dosegel ničesar, marveč v hudih urah jih celo na cedilu pustil. Glede kazni smo z dr. Tavčarjem na jasnem; tudi besede „denunciacija“ naj „Sl. N.“ preveč v usta ne jemlje, pojem ima namreč jako velik obseg, kakor je to tudi „Sl. N.“ znano. Kar se pa tiče tistega moledovanja krog dr. Tavčarja — mislim, dr. Tavčar korenito skrbi za to, da se take stvari prepogosto ne ponavljajo. Prvič vemo, da mož za ne-prvake sploh nikoli nima minute proste; drugič pa je njegovo obnašanje tako kruto-žaleče, da je navadno proketo grenek vsak košček kruha, ki ga podeli njegova sicer dobra roka — in vsak tega ne prenese. Kar se pa tiče ostale dr. Tavčarje delavnosti, o tem so akti sklenjeni: on je bil delaven — a že davno je od tega — sedaj pa ne mara biti drugega kot imperator! In zato priporočam učiteljstvu, da bere primerne knjige o rimskih cazarjih, da se bo vedlo tudi primerno obnašati. Na moški ponos naj ne računa — nanj so se ozirali kralji — a ne imperatorji s svojimi pretorijanci, kakor jih ima zbrane dr. Tavčar krog „Sl. N.“ in pri zlahti.

Učitelj.

Socijalno-demokratska in narodno-napredna stranka priredila v nedeljo 26. t. m. ob 10. uri dopoldne na vrtu Nar. Doma velik protestni shod proti katoliškemu shodu. Shod je javen. Govorita Etbin Kristan in dr. Ivan Tavčar. — Da je katoliški shod res le shod klerikalcev, temu je najboljši dokaz, ker zanj razen izvenkranjskih Slovencev ni dobil vstopnice noben katolik, ki ni odločen pristaš kranjske klerikalne stranke.

La bella compagna. Med ljubljansko inteligentno špisarijo se je pojavil majhen internacionalno-aristo-demokratsko nobel krožek, ki je — ogorčen radi pisanja Našega Lista v zadnji deželnih dobrodelnih zavodov. Povedali smo že, da je to samo začetek in da nameravamo tako o tem kakor še o marsikaterem poglavju izpregovoriti svobodno besedo, in da se pri tem delu čiščenja Avgijevega hleva ne oziramo prav na nikogar, najmanj pa na ljudi, ki nadomeščajo nekake Klageweiber (ženske, ki jokajo proti plačilu) boljših pogrebov v južnih krajih. Kajti pozabiti se ne sme, da sta taka žalost in tak jok plačana, ali da jokači vsaj računijo na plačilo. Brezobzirno pa posvetimo — in to izjavljamo že danes — v tiste še tako skrite kote, po katerih se spreha gotova gospoda, ako nas hoče provocirati do skrajnosti. Ako pišemo o kranjskih dež. dobrodelnih zavodih, bijemo s tem kulturen boj, in kdor tega ne vidi oziroma noče videti, tega ne bomo prepričevali: želeli bi mu le, da poskusi doživeti na svoji in svojih sorodnikih kožito, kar smo in kar še bomo grajali. Gospoda pa, ki jo imamo v mislih in na katero adresu se danes zadnjič mirnim potom obračamo, nikakor ni v odnosajih, da bi naših stremljenj ne mogla pravično presoditi, je o vsem tem približno tako dobro poučena — ako ne še boljše — kakor mi, tako da njeno podlo kovarstvo ne more najti oporošujoče besede. Motivi njenih intrig so jako pregledni in če je med njimi tudi ta: opirati samega sebe s tem, da se proti svojemu boljšemu prepričanju iz same nizkotnosti in zlobe

podpira star, trhel, gnjil steber — potem naj so ti možje tudi pripravljeni, da poderemo s tem stebrom vred nekega lepega dne tudi nje. Govoriti hočemo prav jasno in točno o liberalnih poročevalcih na klerikalne liste; o ljudeh, ki so se dali vzdrževati od žensk — iz ljubezni; o načinu rezanja mehurjev, pa ne tobačnih; o „možeh“, ki izdajajo danes solidarno izjave, drugo jutro pa izjavljajo, da so sicer drugega mnenja, a da so morali to storiti pod silo pritiska; posvetiti hočemo besedo o navadnih obrekovalcih najnižje vrste in če treba, napišemo tudi neznatno notico o testamentih in „erbšlahhariji“. Tisti, ki si imajo očitati te in podobne stvari, nas že umejo, kaj mislimo. Prepričani naj bodo, da se nismo in da se ne bojimo še drugih močnejših ne, kakor je ta compagna bella, in verjeti nam smejo na besedo, da se tudi njih ne bojimo, pa naj jim je ime Peter ali Pavel — Moric ali Alfred.

F. L.

Omika deželnega odbora kranjskega. Deželni odbor uči pri vsaki primerni in neprimerni priliki svoje podložne, ali boljše rečeno, svoje zaslužjene uradnike „takta“ oz. „omike“, prav kakor kak plesalni učitelj. Merodajna za to stroko sta seveda kakor za vse, kar se imenuje bon ton, po eni strani dr. Tavčar, po drugi pa famozni grof Barbo. Dočim ne rabi niti ministerstvo napram svojemu najnižjemu uradniku drugega izraza nego „naroča“, nalaga se vam“, se poslužuje deželni odbor v svoji absolutnosti najbolj korporalskega izraza, ki je mogoč, in „ukazuje“. Toda reven uslužbenec si ne more pomagati in požreti mora vsako še tako žalečo kazaško surovost. Zato pa misli deželni odbor, da znaša lahko svojo oholo mogočnost nad vsakim poljubnim človekom, in da dopisuje tudi odvetnikom — torej privatnim, nezavisnim osebam — v tonu, ki se rabi samo napram podložnikom. Deželni odbor tudi odvetnikov ne „prosi“, kadar kaj od njih potrebuje, tudi ne „želi“ ničesar od njih, ampak on jim „naroča“, kakor svojim slabo plačanim slugam. To je vendar že skrajna aroganca in impertinenca, ki kaže, da nedostaje nekaterim ljudem vsakega čuta za občevanje v dostojni omikani družbi. Naj je slavni deželni odbor trdo prepričan, da se mu vrne vsaka taka pošiljatev brez vsakega pomisleka lepo nazaj in da se mu priloži poleg vsekako še jako potrebni „Olikani Slovenec“ ali pa Knigge.

T.

Program kranjske liberalne stranke. Slovenski Narod, ki je molčal o izvrševalnem odboru stranke, ki je on zastopa, in o vseh dogodkih, ki so se v njem godili, celega pol leta kakor grob — objavil je samo eno notico, pa še ta je bila neresnična — je objavil v zadnji sobotni številki na uvodnem mestu nekaj program, ki si ga je sestavil ta odbor. Ali pri naši liberalni stranki se ne gre niti za program, ker končno sprejme ona vse, kar se ji prinese: pri vsaki stranki se gre samo za garancijo, da nekaj izvrši. Tega pa nam ne daje ne dr. Tavčar ne Slov. Narod. O priliki izpregovorimo tudi o tem programu. — Na nedeljo dne 11. oktobra t. l. se vrši shod zaupnikov, ki naj sprejme predlagani program.

Škandalozna c. kr. slovenščina. Na postaji Bled stoji napis, ki je na vsakem mestu drugačen; enkrat stoji zapisano: čakališče, drugikrat čakalice, tretjikrat čakalnica. Ta nekonzistentnost je škandal in brijejo že Nemci norea iz nje. Opozarjamo državno železnico, naj poskrbi za enoten in edino pravičen napis „čakalnica“.

„Gorenjec“ našteva razne občine, ki naj so v „liberalnih“ rokah, češ pogledajte, vse je še liberalno. Ali Gorenjec je pri svojem naštevanju ne samo jako naiven, ampak tudi jako nevesten. K liberalnim občinam našteva vse neklerikalne. Ne glede, da leži v tem mnogo smelosti, je stvar tudi sama po sebi nepoštena: dičiti se z blagom, ki ni njegovo. Njemu so tudi slovenski neodvisni kmetje „liberalni“: ko bi se hotel Gorenjec prav pri teh občinah malo informirati, bi hitro zvedel, da so neodvisni kmetje prav tako načelni nasprotniki liberalizma kakor klerikalizma. Sicer pa proketo slabo za stranko, ki

nití sama ne ve, katere občine so njene in katere niso.

Kmetska županska zveza bila je ustanovljena na shodu kranjskih županov dne 16. t. m. v Št. Vidu nad Ljubljano. Ta zveza je bila ustanovljena pod vodstvom „Slov. ljudske stranke“ ter ima namen združiti v svoji sredi vse slovenske župane, prirejati shode in predavanja za župane in občinske svetnike, potegovati se za ustanovitev občinskih mirovnih sodišč, katera naj bi delovala na to, da se posestni prepiri med občanarji mirnim potom poravnajo, mesto da se vodijo dolge in drage pravde, da se izposluje občinam odškodnino od vlade za dela v prenešenem delokrogu, da se ustanovi posebni list itd. Kakor vidite, krasen program, na delo, da se v resnici izvrši. Posebno pa naj ustanovitelji nove zveze nikdar ne pozabijo načela, ki so si ga postavili: „Nova županska zveza ima edini namen, koristiti županom in se ne bo bavila s politiko.“ (Slov. št. 187. z dne 17. avgusta 1906). Torej strokovno delo in nič politike.

Vsled škode po toči in strelí je prizadetih v ljubljanskem političnem okraju večina občin. Županstva naj sedaj takoj — najkasneje pa v osmih dneh — naznanijo okrajnim glavarstvom škodo po teh ujimah in navedejo vasi, da prično komisije ceniti škodo. Do zdaj je prijavilo isto 11 občin.

Važno za p. t. gg. roparje, morilce in drugo tako gospodo. Piše se nam: Zdravnik je primoran in je postavno vezan, sodnji naznaniti vse one klijente, ki imajo poškodbe, nastale ne po naključju, temveč po uplivu kateregakoli družega človeka. Zdravnik ima tudi dolžnost naznaniti sodnji vse slučaje nasilne smrti. Kaznivo je torej, če zdravnik sodišču ne naznani nasilne smrti v klijenteli. — V Ljubljanski bolnici se večkrat zgodi, da kdo nasilne smrti umre, pa vodstvo tega sodnji ne naznani. Tako sta nam znana dva slučaja: jeden, neki Kolenec, imel je ubito črepinjo — razbil si jo je, ali razbili so mu jo v bolnici; drugi pa, neki posestnik Suška, obesil se je, ali so ga pa obesili. Oba slučaja bila sta na uzornem opazovalnem oddelku ljubljanske bolnice, in torej pod vodstvom učenega in odličnega primarija dr. Bleiweisa. Za oba slučaja je tudi zvedel veleslavni deželni odbor, ki je pa tožilca odslovil z besedami: „Kaj nas vi brigade, saj niste deželni uradnik.“ Če bi bil pa tožnik deželni uradnik, prišel bi seveda v disciplinarno preiskavo. Tako stališče je kajpada jako komodno. — Iz vsega tega pa sledi, da je najboljši modus umora na Kranjskem ta-le: Daj komu toliko pijače, da se do cela vpijani, in pelji ga potem na opazovalni oddelek. Tudi mu lahko daš kak „Abführmittel“, če želiš, da pride na medicinski oddelek, vsekako torej k dr. Bleiweisu. Plačaj če mogoče za drugi razred. Ko sta z „bolnikom“ potem v sobici sama, ga udari parkrat s pripravljenim kladivom po črepinji, ali mu zadrgni zanjko krog vratu. Sploh stori, kar hočeš — gotov si, da bo gotovo zatušal primarij dr. Bleiweis celo stvar, in zaradi njegove vzvišenosti tudi deželni odbor. Razkritij se ni bati. V bolnico ne seže ne moč sodišča ne policije, in pod zaščito deželnega odbora zgodi se nekazneno lahko vsako hudodelstvo. Tožnikov pa se itak ni bati. Kajti le-ti so ali v deželni službi, in ti pridejo v večno disciplinarno preiskavo; ali pa niso v deželni službi, in take seveda nič ne briga! Torej gg. roparji, morilci — sedaj veste, kje se vam odpira Eldorado! All right!

Dohodki južne železnice so zaostali v dobi od 1. do 10. avgusta za več nego 100.000 K za dohodki lanskega leta v isti poslovni dobi. To so posledice konkurence nove planinske železnice.

Aretirali so kakor poroča ljubljanski Slovenec borovniškega župnika Schiffererja. Povabljen je bil k deželnemu sodišču in ondi pridržan. Dolže ga nemorale.

Raznoterosti.

Knjige in izobrazba v Ameriki. Proizvajanje knjig v Ameriki je zelo poskočilo. Dočim je leta 1880. prišla ena knjiga na 15.568 prebivalcev, proizvajalo se je l. 1900. že toliko knjig, da pride ena knjiga na 11.726 prebivalcev. Število analfabetov se je v tem času znižalo od 17 na 10%, dasi še vedno nimajo prave šolske obveznosti. Tako je n. pr. samo v New-Yorku 100.000 otrok, ki ne obiskujejo šole.

Panslavizem Slovakov zopet straši Mažarje. Minister za notranje zadeve grof Jul. Andrássy je izvedel, da v bekeškem okraju divje razsaja panslavizem in na vprašanje tamšnjega okr. načelnika je dobil obširno poročilo. Iz tega poročila se razvidi, da glavno „panslavistično“ agitacijo vodi župnik Hrdlička in pa učitelj Styk. Župnik Hrdlička baje z nobenim niti z učitelji noče drugače govoriti kakor slovaški. Učitelj Styk pa je ustanovil slovaško pevsko društvo. Minister pa je sedaj ukazal pevsko društvo razpustiti in proti Styku upeljati disciplinarno preiskavo, ker slovaško peti je — panslavizem. — Drugi slučaj panslavizma se naznanja iz Levoča. Pri zadnjem romarskem potu se je tam romarjem delila slovaška molitev, v kateri se slovaško ljudstvo pozivlje, da bi vstrajalo v boju za svoje pravice. To molitev razširjajo baje po celem Slovaškem. Državni pravdnik je spoznal, da molitev hujska zoper mažarstvo ter jo je ukazal zapleniti. Proti neznanemu pisatelju molitve se upelje kazenska preiskava.

Nekaj za naše revolveržurnaliste. Arbeiter-Zeitung piše: Viljem II. se je nedavno zelo nemilostno izrekel o časopisju. Komaj je prišlo to v javnost, takoj so hiteli trije vsenemški žurnalisti in se same sebe zaničevali. Tako piše „Vsenemški dnevnik“: „Kakor stoje danes razmere in v očigled navidežno nemogočemu reformiranju časopisja bo postal kmalu predpogoj vsake zdrave narodne politike, da je protižurnalistična, ker se žurnalistika in lumparija prevelikrat krijeta“. Sklicevali so se na Bismarckov izrek: „o zgubljenih eksistencah.“ Bismarck se je nekoč izrazil: Dam vam takoj poln voz tajnih svetnikov, juristov, teologov, ali pa filologov prve vrste in vi ne napravite iz njih dosti več kot človeka, ki služi in sestavlja s škarjami puhli lokalni list. Stvar za urednika, ki sam misli, dela in dobro piše, mora biti prirojena. Vaja in izkušnost seveda veliko pripomore in celo zaprti bita spada k politični odgoji. (Obe točki veljata dostikrat za naše razmere.)

Židje na Madžarskem. Kako raste na Ogrskem židovski element, dokazuje dejstvo, da pred 50 leti še niso imeli Židje na Ogrskem niti pedenj svoje zemlje. Leta 1900. pa so imeli že 130.965.000 oralov zemlje. Da se to bolje razume, treba je vedeti, da ima celokupno ogrsko plemstvo 217.498.500 oralov, država ima 139.320.550 oralov, katoliške cerkve imajo 12.160.500 oralov in dobrodelni zavodi 12.400.000 oralov. Židje imajo potemtakem toliko zemlje kakor država in več kot mogočna in bogata katoliška hierarhija na Ogrskem. Toda to še ni

vse. Leta 1900 je bilo izmed 4861 zemljiščnih najemnikov 3170 židov, ki so imeli v najemu 167.537.000 oralov. Na ta način imajo židje v rokah skoraj 300 milijonov oralov zemlje, t. j. toliko kot vse plemstvo in katoliška cerkev skupaj. Samo v zadnjih desetih letih so židovska posestva narasla za 50%, in ako gre to tako naprej, bo v 50 letih cela Ogrska v židovskih rokah.

Proti podraženju voznine na železnicah v Nemčiji, kjer so po avstrijskem zgledu l. avgusta uvedli davek na vozne listke, se je ustanovilo posebno društvo „Zveza proti podraženju voznine na železnicah“. Zveza je takoj nabrala nad 100.000 članov, ki so se zavezali, da se bodo ali vedno vozili v nižjem razredu ali pa celo v 4. razredu, ki ga ne zadene davek, in sicer toliko časa, da se davek zopet odpravi. Člani nosijo za medsebojno spoznanje posebne znake.

Potovanje po Sahari. Francoski preiskovalec Chudeau je v vzhodni smeri prepotoval Sahara. Južno od Sudana izgubava Sahara polagoma značaj puščave. Chudeau je naletel na kraje, ki so polagoma pusti in nerodoviti, a kot kažejo razni znaki in razvaline celih vasi, so morali biti ti kraji nekdanje celo rodovitni. Chudeau dokazuje, da se v Sahari gode vedna spreminjanja, kraji, ki so bili včasih rodovitni, so sedaj puščave in obratno. To kaže posebno vodovje, ki polagoma izginja v krajih, ki so bili bogati studencev in pokažejo vode zopet v popolnoma pustih krajih. Sahara, ki je največja puščava in jo še jako malo poznajo, ker je takorekoč nepristopna vsled pomanjkanja vod in rodovitnega ozemlja, je hvaležno polje raziskovalcem.

Shod nemških planinskih kmetov se je vršil v nedeljo 28. julija v Solnogradu. Med drugimi za kmeta koristnimi zahtevami omenimo zahtevo za varstvo gor, snovanje planinskih zadrug in podpora istih, o premembi lovske postave, o hišnih žganjarnah, o varstvu kmetijskih posestev itd. V oktobru priredi nemška kmetijska stranka velik kmetijski shod.

Naročajte in razširjajte „Naš List“!

Izborno zalogo vsakovrstnih novih in starih vin v sodih in steklenicah priporoča

ANTON MÜLLER

vinotržec v Domžalah

(Kranjsko).

Oglejte si — **poljedelskih strojev**, slamoreznic, čistilnic, največjo zalogo mlatilnic, gepelnov in preš za grozdje in sadje, štedilnikov, peči, železnih nagrobnihi križev itd. pri

FR. STUPICA V LJUBLJANI
na Marije Terezije cesti št. 1
in na Valvazorjevem trgu 6, nasproti Križanske cerkve.

Ravnoram zamorete kupiti vsak čas po najnižjih cenah traverze, železniške šine, cement in vse druge stavbne potrebščine, razno orodje, sesalke za vodo, vino in gnojnice, vseh vrst tehtnice in uteži in vse druge v železninsko stroko spadajoče predmete.

David Seravalli
v Ljubljani, Slomškove ulice 19

Izdeluje

cementne cevi, stopnice, podstavke, ograje, strešne plošče, različne cementne plošče za tlak, vodomete, žlebove in školjkaste izlive za vodovode, žlebove za krmo konjem in govedi, okraske, podobe, fasadne dele, plošče in tlak iz mavca za stene in strope. Zaloga blaga iz kamenine in zaloga šamotne opeke.

Zastopstvo za obočne stropne trame, patent „THRUL“.

Vse je narejeno solidno, strokovnjaški, po zmernih cenah in pod garancijo.

Proda se hiša

v sredini najlepšega trga v Savinski dolini
jako primerna za vsakega obrtnika in trgovca,
kakor tudi zelo rodovito posestvo (hmelj) z
dobrimi gospodarskimi poslopi pod ugodnimi
pogoji. Na hiši vknjižen hranilnični dolg se
lahko kot tak prevzame.

Natančnejša pojasnila daje Ivana Turnšek,
Celje, Brunngrasse 6.

Tri goldinarje

velja poštni zabojček
brutto 5 kilo (okoli
50 do 60 kosov) **toaletnega mila (odpadkov)**
lepo sortiranega
z vijoličnim, rožnim, heliotrop, mošusovim, šmarničnim
breskvinim itd. duhom.

Razpošilja proti povzetju podjetje Manhattan
Budapešta, VII. Bezeredy ul. 3.

Odlikovana

v Parizu s častnim
križcem, diploma in
zlato medaljo.

Patentirana

v 30 državah.

Streha prihodnosti!

Cementna zarezna strešna opeka

iz portland-cementa in peska

Praktična! Lepa!

Trpežnejša in bolj lahka streha, kakor iz
vsake druge vrste strešnih opek iz ilovice.

Edini izdelovatelj za Kranjsko:

Janko Traun

izdelovatelj cementnin na Glincah
pri Ljubljani.

Optični zavod J. Ph. Goldstein

Ljubljana, Pot trančo 1

Priporoča svojo veliko zalogo vsako-
vrstnih očal, lovskih in potnih daljno-
gledov, kakor tudi vseh optičnih pred-
metov. • Zaloga fotografskih aparatov.

Vsa v to stroko spadajoča popravila
točno in ceno. 6-5

PFAFF

šivalni stroji

so najboljši

za družinsko uporabo.
Šivajo, krpajo in vežejo.
Neprekosljivi za obrtne namene,
šivajo naprej in nazaj.

! Kroglasto ležišče !

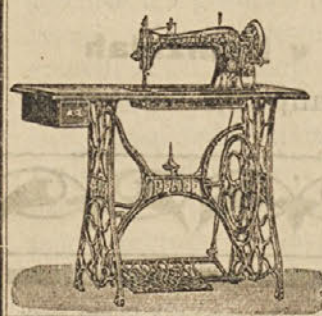
Glavni zastopnik

Fr. Tschinkel

Ljubljana • Kočevje

Mestni trg 9. v gradu.

52-9

Razpošiljanje blaga
na vse kraje sveta!

Najcenejša, največja
ekspozitna trdka!

H. Suttner urar **Ljubljana**

priporoča svojo veliko, izborno zalogo finih

švicarskih ur

brilantov, zlatnine in srebrnine v ve-
liki izbiri po najnižjih cenah.

V dokaz, da je moje blago res fino in dobro,
je to, da ga razpošiljam po celem
svetu. Na stotine pohvalnih pisem je vsakomur pristo-
voljno na ogled, da se lahko sam prepriča.

Prosim, zahtevajte veliki novi cenik, ki se
pošlje zastoj in poštne prosto. 26-9

Zakonito zavarovano.

Vsako ponarejanje in ponatiskovanje kaznjivo.

Edino pravi je

Thierryjev balzam

le z zeleno znamko z nuno.

Staroslaven, neprekosljiv zoper mo-
tenje prebavljanja, krče v želodcu, ko-
liko, prehlajenje (katar), prsne bolezni,
influenca itd. itd.

Cena: 12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali 1 velika po-
sebna steklenica s patent. zamaškom K 5.— franko.
Thierryjevo centifolijsko mazilo splošno znano kot „non plus ultra“
za vse še tako zastarane rane, vnetja, poškodbe, ture in
otekline vseh vrst. — Cena: 2 lončka K 3/60 franko raz-
pošilja le proti predplači ali povzetju 32

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogški Slatini.

Brošura s tisoči zahvalnih pisem zastoj in franko.
Dobiva se skoro v vseh lekarnah in medic. drogerijah.

Brezskrbno

družinsko srečo garantira najvaž-
nejša knjiga o preoblagodarjenju z
otroci. Z nad tisoč zahval. pismi pošilja
diskretno proti 90 v. v avstr. poštah
znamkah ga. A. Kaupa, Berlin S. W. 296
Lindenstrasse. 50.

Zidanje rakev

(grobnic) na novem centralnem pokopališču
izvriši po najnižji ceni

stavitelj novega pokopališča

po oblastveno odobrenih določilih za zgradbo pokopališča.

Natančnejše se poizve

12-9

v tehnični pisarni g. Ferd. Trumlerja
mestnega stavitelja v Ljubljani, Pred Škofijo št. 3.

Prva kranjska tvornica klavirjev v Ljubljani

Rimska cesta 2. Hilšerjeve ulice 5.

WARBINEK-OVI

piani so neprekosljivi!

Klavirji, harmoniji, tudi samoigralni, električni.
Prodaja se tudi na obroke. Stare klavirje jemljem
v zameno. Dajem tudi naposodo. Uglasevanja in
poprave se izvršujejo točno in dobro. Solidne
cene. Petletna garancija. Prepričajte se osebno.

BIBE

Brezalkoholna pijača iz-
vrstnega okusa
iz sadnega soka.

Nareja jo **G. PICCOLI**, lekarnar v Ljubljani.

En del tega soka, pomešanega s petimi deli vode, da za mlade in stare, za zdrave
in bolne prijetno, žejo gasečo, redilno in za prebavne organe zdravo pijačo.

1 steklenica 1 krono. Naročila se izvršujejo točno po povzetju.

Tiskovine

za industrijo, trgovino
in obrt
od navadnega trgov-
skega zavitka do ob-
širnega cenika.
Tisk umetniških raz-
glednic.
Postrežba točna.

TISKARNA KNJIG IN UMETNIN A. SLATNAR V KAMNIKU

IZVRŠUJE NAJRAZNOVRSTNEJSE ENO- IN VEC-
BARVNE TISKOVINE IN SPREJEMA V TISK TUDI
NAJOBSEZNEJŠA DELA. □ □ IZVRŠITEV VEDNO
□ PRIZNANO LICNA IN PO ZMERNIH CENAH. □

Zložništvo

„Našega Lista“ s pri-
logo „Kamničan“ in
„Slov. Gospodinja“ ter
„Oglasnika“.

Trgovina s papirjem
in pisalnimi potreb-
ščinami.
Knjigoveznica.